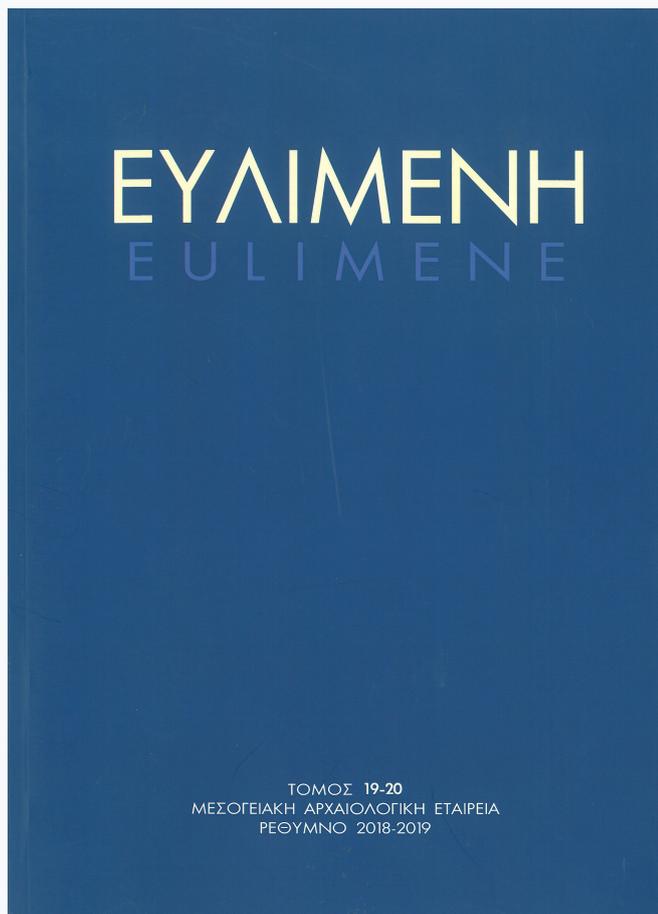

EULIMENE

Vol 19 (2018)

EULIMENE 19-20 (2018-2019)

Book Review Sylloge Nummorum Graecorum. Poland Volume I. The Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź. Part 3 Bosphorus – Cilicia by Mariusz Mielczarek, The Polish Academy of Arts – The Institute of Archaeology and Ethnology,

Μανόλης Ι. Στεφανάκης

doi: [10.12681/eul.32839](https://doi.org/10.12681/eul.32839)

ΕΥΛΙΜΕΝΗ

ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΤΗΝ ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ,
ΤΗΝ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ, ΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΠΥΡΟΛΟΓΙΑ

Τόμος 19-20
Μεσογειακή Αρχαιολογική Εταιρεία
Ρέθυμνο 2018-2019

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Π. Μανουσάκη 5–Β. Χάλη 8
GR 741 00–Ρέθυμνο

Χατζηχρήστου 14
GR 117 42–Αθήνα

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ–ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Δρ. Νίκος Λίτινας (Ρέθυμνο)
Καθ. Μανόλης Ι. Στεφανάκης (Ρόδος)

ΒΟΗΘΟΙ ΕΚΔΟΣΗΣ

Δρ. Δήμητρα Τσαγκάρη (Αθήνα)
Δρ. Nicholas Salmon (London)
Μαρία Αχιολά (Ρόδος)

PUBLISHER

MEDITERRANEAN
ARCHAEOLOGICAL SOCIETY

P. Manousaki 5–V. Chali 8
GR 741 00–Rethymnon

Chatzichristou 14
GR 117 42–Athens

PUBLISHING DIRECTORS, EDITORS-IN-CHIEF

Dr. Nikos Litinas (Rethymnon)
Prof. Manolis I. Stefanakis (Rhodes)

ASSISTANTS TO THE EDITORS

Dr. Dimitra Tsangari (Athens)
Dr. Nicholas Salmon (London)
Maria Achiola (Rhodes)

ΕΥΛΙΜΕΝΗ 2018-2019
EULIMENE

ISSN: 1108–5800

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ομ. Καθ. Πέτρος Θέμελης (Ρέθυμνο)
Ομ. Καθ. Νίκος Σταμπολίδης (Ρέθυμνο)
Ομ. Καθ. Alan W. Johnston (Λονδίνο)
Καθ. Mariusz Mielczarek (Łódź)
Καθ. Άγγελος Χανιώτης (Princeton)
Καθ. Μανόλης Ι. Στεφανάκης (Ρόδος)
Δρ. Ιωάννης Τουράτσογλου (Αθήνα)
Δρ. Νίκος Λίτινας (Ρέθυμνο)
Καθ. Αναγνώστης Αγγελαράκης (Adelphi)
Καθ. Σταύρος Περεντιδής (Αθήνα)
Καθ. François de Callataÿ (Paris)
Καθ. Maria Chiara Monaco (Potenza)
Δρ. Marco Fressura (Rome)
Δρ. Marco Vespa (Fribourg)

ADVISORY EDITORIAL BOARD

Em. Prof. Petros Themelis (Rethymnon)
Em. Prof. Nikos Stampolidis (Rethymnon)
Em. Prof. Alan W. Johnston (London)
Prof. Mariusz Mielczarek (Łódź)
Prof. Angelos Chaniotis (Princeton)
Prof. Manolis I. Stefanakis (Rhodes)
Dr. Ioannis Touratsoglou (Athens)
Dr. Nikos Litinas (Rethymnon)
Prof. Anagnostis Agelarakis (Adelphi)
Prof. Stavros Perentidis (Athens)
Prof. François de Callataÿ (Paris)
Prof. Maria Chiara Monaco (Potenza)
Dr. Marco Fressura (Rome)
Dr. Marco Vespa (Fribourg)

Η ΕΥΛΙΜΕΝΗ είναι ένα διεθνές επιστημονικό περιοδικό με κριτές που περιλαμβάνει μελέτες στην Κλασική Αρχαιολογία, την Επιγραφική, τη Νομισματική και την Παπυρολογία εστιάζοντας στον Ελληνικό και Ρωμαϊκό κόσμο της Μεσογείου από την Υστερομινωϊκή / Υπομινωϊκή / Μυκηναϊκή εποχή (12^{ος} / 11^{ος} αι. π.Χ.) έως και την Ύστερη Αρχαιότητα (5^{ος} / 6^{ος} αι. μ.Χ.).

Η ΕΥΛΙΜΕΝΗ περιλαμβάνει επίσης μελέτες στην Ανθρωπολογία, Παλαιοδημογραφία, Παλαιοπεριβάλλον, Παλαιοβοτανολογία, Ζωοαρχειολογία, Αρχαία Οικονομία και Ιστορία των Επιστημών, εφόσον αυτές εμπίπτουν στα προαναφερθέντα γεωγραφικά και χρονικά όρια. Ευρύτερες μελέτες στην Κλασική Φιλολογία και Αρχαία Ιστορία θα γίνονται δεκτές, εφόσον συνδέονται άμεσα με μία από τις παραπάνω επιστήμες.

Παρακαλούνται οι συγγραφείς να λαμβάνουν υπόψη τους τις παρακάτω οδηγίες:

1. Οι εργασίες υποβάλλονται στην Ελληνική, Αγγλική, Γερμανική, Γαλλική ή Ιταλική γλώσσα. Κάθε εργασία συνοδεύεται από μια περίληψη περίπου 250 λέξεων στην αγγλική ή σε γλώσσα άλλη από εκείνη της εργασίας.
2. Συντομογραφίες δεκτές σύμφωνα με το *American Journal of Archaeology, Numismatic Literature, J.F. Oates et al., Checklist of Editions of Greek and Latin Papyri, Ostraca and Tablets, ASP.*
3. Οι εικόνες πρέπει να υποβάλλονται σε μορφή αρχείου .jpg ή .tiff και σε ανάλυση τουλάχιστον 1,200 dpi (dots per inch) προκειμένου για γραμμικά σχέδια και 400 dpi για ασπρόμαυρες εικόνες (στην κλίμακα του γκρι). Όλα τα εικονογραφικά στοιχεία πρέπει να είναι αριθμημένα σε απλή σειρά.
4. Οι εργασίες υποβάλλονται ηλεκτρονικά στις ακόλουθες διευθύνσεις: litinasn@uoc.gr και stefanakis@rhodes.aegean.gr.

Είναι υποχρέωση του κάθε συγγραφέα να εξασφαλίζει γραπτή άδεια για την αναπαραγωγή υλικού που έχει δημοσιευτεί αλλού ή είναι αδημοσίευτο.

Οι συγγραφείς θα λαμβάνουν ανάτυπο της εργασίας τους ηλεκτρονικά σε μορφή αρχείου .pdf και έναν τόμο του περιοδικού.

Συνδρομές – Συνεργασίες – Πληροφορίες:

Μεσογειακή Αρχαιολογική Εταιρεία

Δρ. Νίκος Λίτινας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Τμήμα Φιλολογίας, Ρέθυμνο – GR 74100 (litinasn@uoc.gr)

Καθ. Μανόλης Ι. Στεφανάκης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών, Ρόδος – GR 85132

(stefanakis@rhodes.aegean.gr)

web: <http://www.eulimene.eu/>

EULIMENE is an international refereed academic journal which hosts studies in Classical Archaeology, Epigraphy, Numismatics, and Papyrology, with particular interest in the Greek and Roman Mediterranean world. The time span covered by EULIMENE runs from the Late Minoan / Sub Minoan / Mycenaean period (12th / 11th cent. BC) through to the Late Antiquity (5th / 6th cent. AD).

EULIMENE will also welcome studies on Anthropology, Palaeodemography, Palaeo-environmental, Botanical and Faunal Archaeology, the Ancient Economy and the History of Science, so long as they conform to the geographical and chronological boundaries noted. Broader studies on Classics or Ancient History will be welcome, though they should be strictly linked with one or more of the areas mentioned above.

It will be very much appreciated if contributors consider the following guidelines:

1. Contributions should be in either of the following languages: Greek, English, German, French or Italian. Each paper should be accompanied by a summary of about 250 words in one of the above languages, either in English or in other than that of the paper.
2. Accepted abbreviations are those of *American Journal of Archaeology, Numismatic Literature, J.F. Oates et al., Checklist of Editions of Greek and Latin Papyri, Ostraca and Tablets, ASP.*
3. Illustrations should be submitted in .jpg or .tiff format of at least 1,200 dpi (dots per inch) for line art and 400 dpi for halftones (grayscale mode) resolution. All illustrations should be numbered in a single sequence.
4. Please submit your paper to: litinasn@uoc.gr and stefanakis@rhodes.aegean.gr.

It is the author's responsibility to obtain written permission to quote or reproduce material which has appeared in another publication or is still unpublished.

Offprint of each paper in .pdf format, and a volume of the journal will be provided to the contributors.

Subscriptions – Contributions – Information:

Mediterranean Archaeological Society

Dr. Nikos Litinas, University of Crete, Department of Philology, Rethymnon – GR 74100 (litinasn@uoc.gr)

Prof. Manolis I. Stefanakis, University of the Aegean, Department of Mediterranean Studies, Rhodes – GR

85132 (stefanakis@rhodes.aegean.gr)

web: <http://www.eulimene.eu/>

Περιεχόμενα
ΕΥΛΙΜΕΝΗ 19-20 (2018-2019)

List of Contents
EULIMENE 19-20 (2018-2019)

Περιλήψεις / Summaries / Zusammenfassungen / Sommaires / Riassunti	vi
Νεραντζής Νεραντζής – Στρατής Παπαδόπουλος , Η μεταλλουργία της Πιστύρου και της περιοχής της κατά τους ιστορικούς χρόνους: η έρευνα και τα πρώτα πορίσματα.....	1
Αγγελική Δεμπέση , Το προβάδισμα των κρητικών εργαστηρίων στη διαμόρφωση εικονογραφικών τύπων κατά την πρώτη χιλιετία π.Χ.	25
Paul A. Iversen , Lunisolar Calendars, the Antikythera Mechanism, the Halieia of Rhodes and some thoughts on the Calendars of Rhodes and Kos	39
Μέλπω Ι. Πωλογώργη , Αγαλμάτιο νεαρής ανδρικής μορφής των ρωμαϊκών χρόνων	123
Βιβλιοκρισία – Book Review	
<i>Sylloge Nummorum Graecorum</i> . Poland Volume I. The Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź. Part 3 <i>Bosporus – Cilicia</i> by Mariusz Mielczarek, The Polish Academy of Arts – The Institute of Archaeology and Ethnology, The Polish Academy of Sciences, Kraków – Warszawa, 2016, ISBN 978-83-7676-258-6,122, σελ. 122, πιν. 42. (Μανόλης Ι. Στεφανάκης)	133

Περίληψεις / Summaries / Zusammenfassungen /

Sommaires / Riassunti

Νεραντζής Νεραντζής – Στρατής Παπαδόπουλος, Η μεταλλουργία της Πιστύρου και της περιοχής της κατά τους ιστορικούς χρόνους: η έρευνα και τα πρώτα πορίσματα, *EYAIMENH* 19-20 (2018-2019), 1-24.

The metal production at Pistyros and the surrounding area in the historical period: Reserach and first results. This article focuses on metal production at the Thasian colony of Pistyros in Aegean Thrace during the Classical/Hellenistic periods. Evidence for mining activity in the Lekani Mountains, that was mentioned by ancient authors is also under examination. Mining shafts and galleries, mineral processing areas and slag heaps represent direct evidence for the organization and running of large-scale metal production in this region. With the foundation of Thasian colonies and emporia in the coastal zone, the output in metals increased and this became possible through the involvement of Thracian manpower as they were more numerous and better suited to exploit these resources. On the other hand, the Greeks of the colonies traded finished products in exchange for raw materials. This reciprocal relation is corroborated by recent evidence for metal production deriving from the ongoing excavation at Pistyros, namely large volumes of metallurgical slag. The archaeological findings reveal that primary smelting of iron/manganese ores bearing precious metals and argentiferous lead ores were smelted at Pistyros for the extraction of silver and possibly also gold. The coexistence of slag, speiss and litharge at Pistyros provide clues to the potential workflow for precious metals extraction. Thus, it is being suggested that three liquid layers formed within the same furnace: a) slag floating on the top, b) speiss separating in the middle and c) a layer rich in Pb/Ag collected at the bottom. The next stage would involve further treatment of the Pb/Ag product through cupellation for the separation of lead from silver during which platy litharge was formed, characteristic examples of which were found during excavation. The supply of raw materials, i.e. minerals and timber for charcoal, from the mining zone in the Lekani Mountains was a matter of negotiation and exchange between the indigenous Thracian miners and the Thasian populations of the colonies.

Αγγελική Λεμπέση, Το προβάδισμα των κρητικών εργαστηρίων στη διαμόρφωση εικονογραφικών τύπων κατά την πρώτη χιλιετία π.Χ., *EYAIMENH* 19-20 (2018-2019), 25-38.

The precedence of Cretan workshops in the formation of iconographic types during the 1st millennium B.C. The discussion of the entitled subject demonstrates the leading contribution of Cretan workshops to the shaping of six iconographic types from the 10th century BC on, which appear later in the iconography of the rest of Greece. The innovative creation of these types is due to the continuous manufacture of anthropomorphic artefacts from the 2nd to the 1st millennium BC and to the dynamic Minoan past of Crete.

Paul A. Iversen, Lunisolar Calendars, the Antikythera Mechanism, the Halieia of Rhodes and some thoughts on the Calendars of Rhodes and Kos, *EYAIMENH* 19-20 (2018-2019), 39-122.

This paper will discuss the logic, history and development of lunisolar calendars, including the *octaëteris*, the Metonic Cycle and Callippic Cycle periods (particularly how the latter two are employed on the Antikythera Mechanism), as well as the years, season, history and events of the Halieia games of Rhodes (which are also attested on the Antikythera Mechanism). It will also discuss the order and seasons of the months and the day-nomenclature of the calendars of Rhodes and Kos as well as their semester systems. Here it will be argued that there were two separate calendars in operation with different starting points at both these city-states – an Eponymous Calendar-Year and a Bouleutic Calendar-Year. The paper will also discuss the intercalary month Πάναμος δεύτερος at Rhodes along with various theories concerning the Διπανάμια festival there.

Finally, the paper will conclude by analyzing the years in which several Rhodian festivals were celebrated, based upon which several Rhodian inscriptions will be redated.

Μέλπω Ι. Πωλογιώργη, Αγαλμάτιο νεαρής ανδρικής μορφής των ρωμαϊκών χρόνων, *EYAIMENH* 19-20 (2018-2019), 123-132.

Roman statuette of a young male figure. The sculpture published here, kept in the Archaeological Museum of Piraeus (inv. no 1212), is a freestanding, smaller than life-size (max. preserved height: 0.415 m) statuette of a nude young man, preserved from the waist up. Evidence concerning its provenance does not exist, as the date at which the statuette was handed over to the Archaeological Museum of Piraeus remains unknown and no further information is available. Around 1971-72, the late Professor Giorgos Despinis, who served as Curator of Antiquities at the time, entered a brief description of the object into the Museum's Inventory. The statuette is made of white, fine-grained marble, possibly Pentelic, covered with light brown patina. Aside from the lower body and the legs, the right upper limb is missing from the middle of the arm down. Similarly, the largest part of the left upper limb, which was possibly raised, is missing, also from the middle of the arm down. Traces of a round socket, intended for the insertion of a dowel, are preserved in the centre of the broken surface of the left arm. One more circular socket is found on the left shoulder connected to a shallow, narrow groove. On the left side of the torso, the remains of an integral rectangular support (*puntello*) survive, whose broken surface indicates that it was angled, leaning forward. Rasp marks are visible on either side of the neck, the area covered by the curls, as well as the left side of the torso, from the armpit to the *puntello*. Extensive use of drill is evident in the rendering of the hair. The figure's hair that features "anastole" above the forehead, consists of rich curls that grow unevenly, framing the beardless youthful face, covering the ears completely. Based on stylistic grounds, the statuette is datable around the mid-2nd century AD or shortly later. The preserved evidence leads to the assumption that the figure held most likely a cornucopia in his raised left hand. The statuette depicted possibly a daemon or personified a benevolent force or a river.

BIBΛIOKPIΣΙΑ / BOOK REVIEW

***Sylloge Nummorum Graecorum. Poland Volume I. The Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź. Part 3 Bosphorus – Cilicia* by Mariusz Mielczarek, The Polish Academy of Arts – The Institute of Archaeology and Ethnology, The Polish Academy of Sciences, Kraków – Warszawa, 2016, ISBN 978-83-7676-258-6, 122, σελ. 122, πίν. 42.**

Με τη νέα αυτή έκδοση (2016) του Ινστιτούτου Αρχαιολογίας και Εθνολογίας της Πολωνικής Ακαδημίας Επιστημών δημοσιεύεται άλλο ένα μέρος της συλλογής του Αρχαιολογικού και Εθνολογικού Μουσείου του Λότζ στη διεθνή σειρά *Sylloge Nummorum Graecorum* (SNG).

Πρόκειται για τον τέταρτο τόμο της Πολωνίας στην σειρά SNG και τον δεύτερο τόμο της Συλλογής του Μουσείου του Λότζ μετά την δημοσίευση, στην ίδια σειρά, των νομισμάτων από την Γαλατία έως την Ζευγιτανία, το 1998.¹

Το συνοπτικό και περιεκτικό εισαγωγικό κεφάλαιο (*History of the Collection of ancient Greek coins in the Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź*) (σελ. 7-10), είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον και διαφωτιστικό για την ιστορία της συλλογής των αρχαίων ελληνικών νομισμάτων από το Μουσείο του Λότζ. Το Αρχαιολογικό και Εθνολογικό Μουσείο του Λότζ άρχισε να δημιουργεί τη νομισματική του συλλογή σχετικά πρόσφατα, καθώς ιδρύθηκε στη δεκαετία του 1930, συγκεντρώνοντας ένα σημαντικό αριθμό αρχαίων ελληνικών νομισμάτων κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα, αποκτώντας πληθώρα σημαντικών ιδιωτικών συλλογών. Για πολλές από αυτές τις συλλογές παρατίθεται και η ιστορία της δημιουργίας τους από τους συλλέκτες, καθώς και πληροφορίες για σημαντικά ευρήματα, όπως είναι για παράδειγμα ο «θησαυρός» “the find from Iwanice” (σελ. 8).

Ο νέος τόμος περιλαμβάνει 396 νομίσματα εκδιδουσών αρχών από τον Βόσπορο έως την Κιλικία, που καλύπτουν ένα χρονολογικό εύρος από τον 5^ο αιώνα π.Χ. μέχρι και τον 4^ο αιώνα μ.Χ. Η γεωγραφική σειρά δημοσίευσης των νομισματοκοπειών ακολουθεί τη συνηθισμένη σειρά του Στράβωνος, η οποία παγιώθηκε και στη νομισματική, αρχικά από τον H. Eckel στο έργο του *Doctrina Numorum Veterum*, Vienna, 1792-1798 και συνεχίζει να ισχύει.

Η περιγραφή του κάθε νομίσματος είναι σύντομη και περιλαμβάνει το μέταλλο έκδοσης, τον άξονα κοπής σε ώρες με λατινικούς χαρακτήρες, το βάρος σε γραμμάρια, την διάμετρο σε χιλιοστά ή τις επιγραφές κάθε νομίσματος, σύντομη περιγραφή των

¹ *Sylloge Nummorum Graecorum. Poland Volume I. The Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź. Part 4 Galatia – Zeygania*, Cracow 1998.

νομισματικών τύπων στον εμπροσθότυπο και στον οπισθότυπο, καθώς και τη βιβλιογραφική αναφορά του κάθε νομίσματος.

Το γεγονός ότι σημειώνεται το μέγεθος του νομίσματος σε χιλιοστά, το οποίο είναι σαφώς πιο σίγουρο από το να μετρήσει κάποιος το νόμισμα με χάρακα από τη φωτογραφία του, αποτελεί σημαντική βοήθεια για τις μετρολογικές μελέτες, στις οποίες πλέον, κυρίως για τα χάλκινα νομίσματα, η συγκεκριμένη μέτρηση είναι απαραίτητη μαζί με το βάρος τους. Η μέτρηση αυτή, όπως πολύ σωστά παρατηρεί η Ελένη Γ. Παπαευθυμίου,² εμφανίζεται σε πολύ λίγες παλαιότερες εκδόσεις της σειράς *SNG*.

Χαρακτηριστική είναι η πληθώρα των νομισμάτων από την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας, τα οποία αποτελούν τα 228 από το σύνολο των 396 νομισμάτων του τόμου, γεγονός που εξηγείται από την σχέση των κατά καιρούς συλλεκτών, αλλά και της Πολωνίας με την περιοχή της Νοτιο-δυτικής Ρωσίας και την Ουκρανία, όπως διαφαίνεται άλλωστε και από την ιστορική αναφορά στο εισαγωγικό κεφάλαιο.

Στη συλλογή περιέχονται και δύο σπάνια νομίσματα: α) μια αργυρή ψευδο-ροδιακή δραχμή (περ. 180 π.Χ.) που αποδίδεται στην Σαμοθράκη (no 361), και η οποία φαίνεται να αποτελεί μόλις το δεύτερο γνωστό παράδειγμα μέχρι σήμερα³ και β) ένα χάλκινο μετάλλιο (no 376) εποχής Καρακάλλα (188-217 μ.Χ.), γνωστό μόνο από ένα ακόμη παράδειγμα στη συλλογή von Aulock.⁴

Η βιβλιογραφική τεκμηρίωση που δίνεται για κάθε νόμισμα αντλείται είτε από κάποιο ευρέως χρησιμοποιούμενο εγχειρίδιο, είτε, όταν υπάρχει κάποια ειδική μελέτη νομισματοκοπείου ή κοπής δίνεται και αυτή. Η βιβλιογραφική κάλυψη του τόμου είναι εξαιρετική (σελ. 11-14), περιλαμβάνοντας ακόμη και τις δημοσιεύσεις του 2016.

Η διάταξη της σελίδας είναι ευκρινής και ο αναγνώστης πολύ εύκολα διακρίνει την εκδίδουσα αρχή, τη χρονολογία έκδοσης, το μέταλλο κοπής, τον άξονα, τη διάμετρο, την περιγραφή της εμπρόσθιας και οπίσθιας όψης, τις επιγραφές, τα σύμβολα και μονογράμματα που μπορεί να υπάρχουν, καθώς και τις ιδιαίτερες λεπτομέρειες που χαρακτηρίζουν κάθε νόμισμα.

Όπως είθισται στις εκδόσεις του *SNG*, όλα τα νομίσματα είναι φωτογραφημένα και παρατίθενται με άνεση σε σαράντα δύο πίνακες (Plate I-XLII). Μειονέκτημα, ωστόσο, σημαντικό για το κατά τα άλλα εξαιρετικής ποιότητας έργο, αποτελεί το γεγονός ότι το σύνολο σχεδόν των φωτογραφιών των –στις περισσότερες περιπτώσεις σε πολύ καλή κατάσταση διατήρησης– νομισμάτων είναι υπερφωτισμένες με αποτέλεσμα να μη διακρίνονται πολύ καθαρά όλες οι λεπτομέρειες και να δυσχεραίνεται η εργασία των μελετητών που θα επιχειρήσουν τη μελέτη μητρών κάποιου νομισματοκοπείου ή μεμονωμένης κοπής μέσα από τις εικόνες αυτού του βιβλίου.

Ακολουθούν 10 ευρητήρια: α) γεωγραφικό, β) βασιλέων και δυναστών γ) Ρωμαίων αυτοκρατόρων, συγγενών προσώπων και λοιπών προσώπων, δ) εικονογραφικών τύπων εμπρόσθιας και οπίσθιας όψης, ε) νομισματικών συμβόλων, στ) επιγραφών ζ) ονομάτων αξιωματούχων, γραμμάτων, χρονολογιών η) μονογραμμάτων, θ) επισημάνσεων και ι) επικοπών.

To Sylloge Nummorum Graecorum. Poland Volume I. The Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź. Part 3 Bosphorus – Cilicia, έργο του αξιόλογου και

² Βιβλιοπαρουσιάσεις- βιβλιοκρισίες, *ΝομΧρον* 30/2012, 185-186.

³ Βλ. Ashton R. 1988, «Pseudo-Rhodian drachms from Samothrace», *NC* 148, 128-134.

⁴ *Sylloge Nummorum Graecorum Deutschland, Sammlung von Aulock IV*, Berlin: Mann (1968), πιν. 291, αρ. 8418.

πολυγραφότατου καθηγητή της Πολωνικής Ακαδημίας Επιστημών, Mariusz Mielczarek, αποτελεί μια ακόμη σημαντική συμβολή στην διεθνή σειρά *SNG*. Δίνει στη δημοσιότητα και τη νομισματική κοινότητα ένα ακόμη τμήμα μιας σημαντικής και εν πολλοίς άγνωστης μέχρι τώρα νομισματικής συλλογής του Αρχαιολογικού και Εθνολογικού Μουσείου του Ξόδζ, καθιστώντας τη γνώση μας για την αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή νομισματική κατά τι πλουσιότερη.

Μανόλης Ι. Στεφανάκης
Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας – Νομισματικής
Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών
Πανεπιστήμιο Αιγαίου